

se av fast egendom från bolaget må underställas vederbörande lantbruksnämnd för jordpolitisk prövning.

Stockholm den 19 februari 1963

Rune Gustavsson
i Alvesta

Arne Persson
i Heden

Arne Magnusson
i Nennesholm

Sven Vigelsbo

Gunnar Larsson
i Luttra

Harald J. Skoglösa

Nr 700

Av herrar **Tobé och von Friesen**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition nr 5, med förslag till lag om avveckling av fideikommiss m. m.*

I Kungl. Maj:ts proposition nr 5 med lag om avveckling av fideikommiss har förslag framlagts om tvångsinlösen av fast egendom. Enligt 16 § i den föreslagna lagen "må Konungen, om det erfordras för att förebygga uppdelning av egendomen, i samband med fideikommissavveckling förordna att egendomen skall mot lösen avstås till kronan eller till kommun som Konungen bestämmer".

Den föreslagna bestämmelsen om tvångsinlösen återfinnes ej i fideikommissutredningens förslag och har således icke blivit föremål för remissbehandling.

Departementschefen har på sid. 153 ff i propositionen närmare utvecklat sina synpunkter på inlösningsfrågan. Enligt 16 § avser bestämmelsen möjlighet till inlösen av fast egendom på vilken bedrivs jord- eller skogsbruk av sådan storlek, belägenhet och beskaffenhet i övrigt att dess bevarande som en enhet är av betydande allmänt intresse. Man får av ordalagen intrycket att det främst gäller att hindra att rationella brukningsenheter onödigtvis splittras. Av departementschefens motivskrivning framgår dock att även andra allmänna intressen kan komma att beaktas. Där talas om naturvårdsintressen och behov av fritidsområden, behov som förvisso är av största betydelse, men som väl knappast skall tillgodoses genom tvångsåtgärder beträffande detta speciella slag av fastigheter. (Jämför 1946 års lex Bogesund).

Det talas vidare om, att det kan vara fördelaktigt för kronan att förvärva sådana egendomar som drives rationellt. Om det blir fördelaktigt beror dock mycket på lösesummans storlek som är förutsedd att bestämmas enligt expropriationslagens regler. Denna medger ej några förmånspriser för kronan.

Departementschefen antyder att lantbruksnämnderna kan ha intresse av en sådan egendom för rationaliseringsverksamhet, men vad blir det då av med önskemålet att bevara egendomen som en enhet. Kommunernas intresse av att förvärva fritidsområden är uppenbart och kan måhända förenas med önskemål att behålla en egendom samlad. Men departementschefens därpå följande uttalande: "Även av andra skäl kan kommun önska förvärva fideikommissegendom" är av stort intresse. Kommunerna behöver knappast förvärva egendom för att inneha och driva jordbruk. Där emot kan givetvis finnas kommunalt önskemål att exploatera mark för helårs- eller fritidsbebyggelse. Men hur går det då med den samlade enhet som bestämmelsen avser att bevara?

Lagrådet har uppenbarligen varit mycket tveksamt i fråga om 16 § i lagförslaget men ansett sig kunna godtaga bestämmelsen med hänsyn till önskemålen att bibehålla viss egendom odelad, och att avsikten säges vara att tillämpa bestämmelsen endast i undantagsfall.

På grund av de betänkligheter som kan anföras mot att införa en ny expropriationsgrund utan att konsekvenserna därav blivit noggrant utredda genom sedvanligt remissförfarande får vi härmed föreslå,

att riksdagen måtte besluta att 16 § i Kungl. Maj:ts förslag till lag om avveckling av fideikommiss måtte utgå ur lagen samt att motsvarande ändringar i fråga om hänvisning till paragrafen göres.

Stockholm den 19 februari 1963

Erik Tobé

Bertil von Friesen